

VALTONEUVOSTON ASETUS PATANAJÄRVENKANKAAN LUONNONSUOJELUALUEESTA**1. Tausta**

Perhon kunnassa sijaitseva Patanajärvenkankaan vanhojen metsien suojelualue on perustettu vuonna 1993. Patanajärvenkankaan vanhojen metsien suojelualueen metsät ovat melko karuja mäntyvaltaisia, osin kallioisia. Suojelualueella on myös soita, joista pääosa sijaitsee suojelualueen länsiosassa. Itäosassa on vanhaa metsää ja sen itäpuolella luonnontilassa oleva avosualue. Alue on tärkeää metsäpeurojen talvialuetta ja se on myös linnustollisesti arvokas. Suojelualueen pinta-ala on yhteensä 302 hehtaaria. Alue sisältyy Suomen Natura 2000 –verkostoon luontodirektiivin 92/43/ETY mukaisena erityisten suojelutoimien alueena (SAC, koodi FI1001003).

Patanajärvenkankaan vanhojen metsien suojelualueen läpi kulkee kaksi 400 kV voimajohtolinjaa. YIT Rakennus Oy:n on tarkoitus rakentaa uusi 400 kV:n voimajohto nykyisten voimajohtojen vierelle. Uusi voimajohto sijoittuisi suojelualueella nykyisten kahden voimajohdon itäpuolelle noin 800 metrin matkalta. Uusi johto on osa uutta Lestijärven ja Alajärven välistä voimajohtoa, joka rakennettaisiin Lestijärven suunnitellun tuulivoimapuiston sähkönsiirron tarpeisiin. Tuulipuistossa tuotettu sähkö on tarkoitus siirtää tuulipuiston alueelle rakennettavalta sähköasemalta voimajohdon varteen rakennettavalle sähköasemalle ja siitä ilmajohtolla etelään Alajärven sähköasemalle. Kyseessä olevan uuden voimajohdon rakentamista voidaan pitää välttämättömänä tuulivoimapuiston toteuttamisen kannalta.

YIT Rakennus Oy on pyytänyt ympäristöministeriötä ryhtymään toimenpiteisiin Patanajärvenkankaan luonnonsuojelualueutta koskevan säädöksen muuttamiseksi siten, että se mahdollistaisi voimajohtohankkeen.

2. Asetuksenantovaltuus

Patanajärvenkankaan vanhojen metsien suojelualue on perustettu asetuksella vanhojen metsien suojelusta (1115/1993). Asetus on annettu silloisen luonnonsuojelulain (71/1923) 1 §:n 2 ja 3 momentin sekä 2 §:n 2 momentin nojalla. Asetuksessa säädetään kielletyistä ja sallituista toimenpiteistä suojelualueilla (4 ja 5 §). Uusien voimajohtojen rakentaminen suojelualueelle ei ole asetuksen mukaan sallittua.

Sittemmin uusitun luonnonsuojelulain (1096/1996) 76 §:n siirtymäsäännöksen mukaan ennen lain voimaantuloa perustettujen luonnonsuojelualueiden perustamissäädökset ja niiden nojalla annetut rauhoitussäännökset ja –määräykset jäivät luonnonsuojelulain uudistuksessa voimaan, sikäli kun niitä ei erikseen muuteta tai kumota. Kyseinen vanhojen metsien suojelua koskeva asetus on edelleen voimassa. Uudella luonnonsuojelullailla on kumottu vuoden 1923 luonnonsuojelulaki siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Voimassa olevan luonnonsuojelulain 17 §:n mukaan muun luonnonsuojelualueen perustamisesta valtion omistamalle alueelle ja alueen tarkoituksesta säädetään valtioneuvoston asetuksella tai, jos muuksi luonnonsuojelualueeksi perustettava alue on enintään 100 hehtaaria, ympäristöministeriön asetuksella. Lain 17 a §:n 5 momentin mukaan muiden luonnonsuojelualueiden osalta on mahdollista säätää tien, johdon tai kaapelin rakentamisen sallimisesta aluetta koskevassa perustamissetuksessa, jos toimenpiteet eivät vaaranna alueen perustamistarkoitusta.

Jotta voimajohdon rakentaminen voidaan mahdollistaa, tulee asetus vanhojen metsien suojelusta Patanajärvenkankaan alueen osalta lakkauttaa kumoamalla asetuksen 1115/1993 2 §:n 1 momentin 78 kohta, ja perustaa suojelualue samalla uudelleen nykyisen luonnonsuojelulain 17 §:n nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella. Uudessa perustamisasetuksessa säädettäisiin voimajohdon rakentamisen mahdollistavasta poikkeuksesta kyseiselle alueelle. Samalla alueen rauhoitusmääräykset tulisivat vastaamaan nykyisen luonnonsuojelulain järjestelmää.

3. Ehdotuksen sisältö

Ehdotuksen mukaan säädettäisiin uusi valtioneuvoston asetus Patanajärvenkankaan luonnonsuojelualueesta luonnonsuojelulain 17 §:n nojalla. Suojelualueen perustamisen tarkoituksena on vanhojen metsien suojelusta annetun asetuksen mukaisesti vanhan luonnonmetsän ja siihen liittyvien ekologisten kokonaisuuksien sekä kasvien ja eläinten säilyttäminen osana luonnon monimuotoisuuden suojelua. Alue palvelee luonnon- ja ympäristöntutkimusta sekä opetusta. Patanajärvenkankaan suojelualue kuuluu lisäksi Natura 2000 –verkostoon, jonka mukaisina erityisinä suojelutavoitteina on alueen luontotyyppejen ja niille tyypillisen lajiston sekä muiden suojeluperusteina olevien lajien ja niiden elinympäristön suojelu, lisääminen ja parantaminen.

Suojelualueeseen sovellettavista rauhoitussäännöksistä säädettäisiin luonnonsuojelulain 17 a §:ssä, jota koskien asetukseen otettaisiin viittaussäännös. Tämä tarkoittaa, että alueella tulisivat olemaan voimassa luonnonsuojelulain 13 – 15 §:ssä säädetyt rauhoitusmääräykset. Lisäksi valtioneuvoston asetuksessa todettaisiin, että sallittua olisi rakentaa Perhon kunnassa sijaitsevan Patanajärvenkankaan luonnonsuojelualueen läpi kulkevaan johtokanavaan nykyisten kahden 400 kV voimajohtojen rinnalle uusi 400 kV voimajohto. Voimajohto olisi rakennettava ja sen ylläpito toteutettava niin, etteivät toimenpiteet vaaranna luonnonsuojelualueen perustamistarkoitusta.

Ehdotuksen mukainen voimajohtojen rakentamistyö tulee toteuttaa siten, että sen aiheuttama vaikutus suojelualueen puustoon ja kasvillisuuteen jää mahdollisimman vähäiseksi. Esimerkiksi matalakasvuinen, voimajohtoja ja niiden kunnossapitoa haittaamaton suopuusto tulee jättää ennalleen. Voimajohdon toteuttamisen yhteydessä tulee huolehtia siitä, että alueella esiintyvä arvokas luonto, maisemalliset tekijät sekä alueiden linnuston ja mm. metsäpeuran suojelu otetaan mahdollisimman tarkasti huomioon siten kuin hankkeesta annetut viranomaislausunnot ja Metsähallitus luonnonsuojelualueen haltijana edellyttävät. Käytännössä tämä tarkoittaa mm. sitä, että rakennustyöt suoritetaan talvisaikaan maan ollessa roudassa sekä lintujen muutto- ja pesintäkauden ja metsäpeurojen vasomiskauden ulkopuolella. Patanajokeen kohdistuvia vaikutuksia lievennetään mahdollisimman vähäisellä liikkumisella jokiuoman läheisyydessä.

4. Ehdotuksen vaikutukset

Voimajohtojen rakentamista koskevasta hankkeesta on laadittu ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994) mukainen ympäristövaikutusten arviointiselostus vuonna 2015 (yhteysviranomaisen lausunto annettu 14.9.2015). Hankkeesta on lisäksi laadittu luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen arviointi hankkeen vaikutuksista Patanajärvenkankaan Natura 2000 –alueen luonnonarvoille.

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on antanut tehdystä Natura-arvioinnista ja sen täydennyksestä luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisen lausunnon. Lausunnon mukaan hanke ei tietyt lausunnossa esitetyt lieventämistoimenpiteet huomioon ottaen merkittävästi heikennä Natura 2000 –alueen valintaperusteena olevia luontotyyppejä eikä niille ominaisten lajien elinympäristöjä tai suotuisaa suojelun tasoa. Metsähallitus, jonka hallinnassa luonnonsuojelualue on, on ilmoittanut, ettei sillä ole ollut lausuttavaa Natura-arvioinnin osalta.

Nykyinen voimajohtolinja, jonka rinnalle uusi voimajohto rakennettaisiin, on merkitty Keski-Pohjanmaan maakuntakaavaan.

Hankkeen vaikutukset kohdistuvat nykyisen Uusnivala läntinen – Alajärvi ja Uusnivala itäinen – Alajärvi 2 x 400 kV johtoalueelle ja sen rinnalle laajenevalle johtoalueelle, jolle uusi voimajohto ja rakentamisaikainen liikkuminen sijoittuvat. Nykyinen yhteensä noin 64 metriä leveä johtoalue levenisi noin 33 metriä. Patanajärvenkankaan vanhojen metsien suojelualueelle sijoittuisi 2 uutta pylväspaikkaa. Hankkeen myötä uutta voimajohtoaluetta syntyisi luonnonsuojelualueelle noin 2,5 hehtaaria. Voimajohtoreitille sijoittuu luonnonsuojelualan osalta avosoiden luontotyyppisiä sekä vähäinen osuus puustoista suota. Johtoreitille ei sijoitu boreaalisten luonnonmetsien vanhaa metsää. Johtoreitti ylittää Patanajoen.

Toteutettaessa voimajohdon rakentaminen asianmukaisin menetelmin ja viranomaisten lausunnoissaan tarkemmin esittämien lieventävien toimenpiteiden mukaisesti pylväspaikkojen ulkopuolisen johtoalueen luontotyypeille ja kasvillisuudelle arvioidaan aiheutuvan vain lieviä vaikutuksia, ja rakentamisen jälkeen johtoalueen pohja-, kenttä- ja pensaskerroksen kasvillisuus pääsee palautumaan. Olemassa olevien kahden voimajohdon johtoalueen suokasvillisuus on nykytilassa samanlaista kuin ympäröivän suon, joten uuden voimajohdon johtoalueen kasvillisuuden voidaan ennakoida palautuvan vastaavasti. Pylväspaikat sijoittuvat lähtökohtaisesti olemassa olevien rinnalle. Koneilla liikkuminen tapahtuu suoalueilla voimajohtoaukealle jäädytettyä talvitietä pitkin. Rakentamistyöt ajoitetaan mm. maakotkan pesimäaktiivisuusajan ulkopuolelle ja lähimpien pesien tilannetta voidaan tarkkailla lintuasiantuntijan toimesta riittävän etäältä siten, että tiedetään, onko pesillä rakentamisvuonna pesimäaktiivisuutta, mikä otetaan huomioon rakentamisen ajoittamisessa. Uuden voimajohdon rakenne on kolmijohtiminen, mikä lisää johdinten näkyvyyttä; lisäksi voimajohto voidaan varustaa lintuhavaintopalloilla. Suuria petolintuja varten voimajohtoon voidaan asentaa istumaorsia. Patanajärvestä laskevan puron yli ei rakenneta siltaa, eikä joen yli liikuta työkoneilla ja lisäksi voimajohtopylväs sijoitetaan mahdollisimman kauas jokiuomasta. Voimajohdon rakentamisella arvioidaan olevan vain vähäisiä kielteisiä vaikutuksia alueen suojeluperusteena mainittujen luontotyyppien tilaan. Voimajohdon toteuttaminen ei todennäköisesti heikennä alueen suojeluperusteena mainittujen luontotyyppien ominaisen linnuston ja muun elämistön kuten metsäpeuran elinolosuhteita.

Voimajohdon rakentamisen muut toteuttamis- ja sijoittamistavat ovat teknisesti ja myös niiden ympäristövaikutusten kannalta haasteellisia. Hankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostuksen mukaan voimajohdon teknisen toteutuksen neuvotteluissa ja tarkasteluissa on todettu, ettei johdon sijoittamiseen ole muita tarkoituksenmukaisia vaihtoehtoja. Liittyminen suoraan kantaverkon voimajohtoihin tai voimajohdon toteuttaminen yhteispylväinä aiheuttaisi riskin kantaverkon toimintavarmuuden häiriintymisestä. Lisäksi voimajohto on sijoitettava nykyisten voimajohtojen itäpuolelle, koska uuden 400 kV voimajohdon ja olemassa olevien voimajohtojen risteäminen ei ole teknisesti mahdollista. Suojelualan kiertäminen itäpuolelta tarkoittaisi 25 kilometriä pidempää reittiä ja 224 hehtaaria enemmän uutta johtoaukeata suojelualan läpäisevään vaihtoehtoon verrattuna. Voimajohdon ympäristövaikutusten arvioinnissa on ollut tarkasteltavana yksi voimajohdon toteutusvaihtoehto ja hankkeen toteutumatta jättäminen. Yhteysviranomaisen lausunnon mukaan hankkeen merkittävimmät vaikutukset on tunnistettu ja arvioitu riittävällä tavalla kuitenkin edellyttäen, että yhteysviranomaisen lausunnossaan esittämät seikat huomioidaan.

Voimajohdon rakentamisen vaikutukset nyt käsillä olevaan luonnonsuojelualueeseen on arvioitu kattavasti, eikä niitä voida tässä tapauksessa pitää kokonaisuutena arvioiden merkittävänä. Kokonaisarvioinnissa on otettu huomioon myös muiden sijoittamisvaihtoehtojen puuttuminen sekä luonnonsuojelualueella jo oleva voimajohto, jonka rinnalle uusi johto rakennettaisiin. Hankkeen ei muistiossa esitetyt seikat huomioon

ottaen katsota vaarantavan Patanjärvenkankaan luonnonsuojelualueen perustamistarkoitusta.

Mikäli voimajohdon rakentamista edellyttävä tuulivoimapuisto ei toteutuisi, ei myöskään asetuksen muutoksen mukaista voimajohtoa ole tarpeen rakentaa.

5. Kuuleminen

Hankkeesta on järjestetty kuuleminen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn yhteydessä.

Asetusluonnoksesta on pyydetty lausunnot....

6. Voimaantulo

Valtioneuvoston asetuksen ehdotetaan tulevan voimaan .